

บทปริทัศน์บทความเรื่อง วิธีวิทยาการวิจัย : เครื่องมือหรือวิถีคิด (Research Methodology: A Tool or A Way of Thinking)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

ประเด็นที่ 1 สิ่งที่เรามองสังคมไทย ผู้นำเสนอบทความได้กล่าวถึง knowledge หรือสังคม ความรู้คล้าย ๆ เชิงผลลัพธ์ ศ.ดร. วิจิตร ศรีสอานได้กล่าวไว้ว่าจริง ๆ ไม่ใช่ knowledge อย่างเดียวน่าจะเป็น information เพราะ information บางอย่างก็อาจไม่ใช่องค์ความรู้แต่มีความสำคัญ ในสังคมที่เราต้องมีสารสนเทศ และที่สำคัญคือ learning, information และ knowledge เป็นสังคมในปัจจุบันและในอนาคต สำหรับ learning นั้นก็มี learning person, learning society, learning organization อันนี้สำคัญมากเลยเป็นประเด็นที่คิดว่าสำคัญ คนที่จะอยู่ในสังคมแบบนี้ ผู้นำเสนอเน้นเรื่องวิถีคิดเพราะฉะนั้นวิถีคิดเหล่านี้เป็นจุดสำคัญของนักวิจัย ถ้าเราสร้างนักวิจัยที่ไม่ค่อยคิดก็คงไม่มีประโยชน์ต่อสังคมและคงไม่ได้ช่วยสร้างสรรค์สังคม เพราะฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ คือการปฏิรูปวิถีคิดเพื่อให้การปรับวิธีเรียนและเปลี่ยนวิธีสอน เพราะฉะนั้นการสร้างนักวิจัยในแนวของผู้นำเสนออีกคือ การช่วยปฏิรูปการเรียนรู้และปฏิรูปการศึกษาแล้วก็สร้างสรรค์สังคมในสิ่งที่พึงประสงค์ซึ่งมีนัยสำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก

ประเด็นที่ 2 ที่ผู้นำเสนอชี้ประเด็นคือ บางทีเราไม่ให้ความสำคัญอย่างทัดเทียมระหว่าง ผลลัพธ์กับกระบวนการหรือการมองภาพรวมทั้งหมดแล้วขาดการตรวจสอบกระบวนการที่ถูก ต้อง อันนี้ก็ประเด็นที่ใครอ่านหนังสือพิมพ์ในเรื่องการแบ่งเขตพื้นที่ การศึกษามีข้อสรุปว่าเขตพื้นที่นำร่อง 10 เขต 5 จังหวัดมีผลคุณภาพการศึกษาไม่ต่างกันไม่ว่าแบ่งเขตใหญ่หรือเขตเล็ก ข้อสรุปนี้มีการทักท้วงว่าห้ามเผยแพร่แต่แล้วก็เผยแพร่ลงหนังสือพิมพ์ กรณีนี้ตรงประเด็นที่ผู้นำเสนอได้ยกก็คือว่าข้อสรุปอันนี้เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้ในประการที่ 1 คือเป็นการนำร่องเขตพื้นที่ที่ใช้เวลานานมากไม่มีทางก่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันได้ ประการที่ 2 กฎหมายไม่ได้เปลี่ยนแปลงในการนำร่องเขตพื้นที่เพราะฉะนั้นจะให้เกิดผลได้อย่างไร ผู้เขียนได้เตือนแล้วเตือนอีกว่าอย่าเผยแพร่เพราะเผยแพร่แล้วจะสนับสนุนผู้ที่ต้องการจะเอาเขตพื้นที่ 76 จังหวัด โดยจะอ้างว่าประเมินแล้วเขตใหญ่เขตเล็กเหมือนกัน อันตรายมากเลย นักวิจัยต้องไม่ตกหลุมพราง ต้องไม่เป็น

เหยื่อของการเมือง ผู้เขียนเห็นด้วยกับผู้นำเสนอที่ยกว่าต้องตรวจสอบกระบวนการ แล้วก็ต้องเข้าใจความเป็นจริงของสภาพการณ์

ประเด็นที่ 3 ที่เป็นประโยชน์มากคือ เราสอน research methodology ในความเป็นจริงเราสอน “how to” มากกว่า “ปรัชญาและกรอบความคิด” สิ่งที่น่าสนใจคือคนที่อยู่นอกภาควิชาวิจัยการศึกษาเวลาที่จะทำวิจัยก็ไม่ค่อยรู้วิจัยรู้แต่เนื้อหาวิชา แต่คนที่เรียนวิจัยก็ไม่รู้เนื้อหาวิชาถามว่าเราต้องการสร้างนักวิจัยให้เป็นประโยชน์กับประเทศชาติใช่หรือเปล่า ถ้าตอบว่าใช่ประเด็นของผู้นำเสนอก็คือต้องยกเครื่องเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนบัณฑิตศึกษาทางการศึกษาใหม่หมดเลย ขณะนี้ถ้าเราจบวิจัยไปจะลงไปวิจัยเรื่องการเรียนรู้อการประเมินโรงเรียนทั้งโรงเรียนเราทำไม่เป็นถ้าเรายังเน้นในกรณีที่แยกเนื้อกับวิธีวิจัยออกจากกันถ้าคนที่เล่นวิธีสอนต้องให้ความสนใจทางวิจัยถ้าท่านเล่นทางเนื้อหาทางวิธีสอนแล้วเล่นวิจัยคู่ไปด้วยอันนี้จะสมบูรณ์มากเพราะศาสตร์จะต้องมีวิธีวิจัยองค์ความรู้และศัพท์เฉพาะศาสตร์ นี่คือวิธีพัฒนา แต่ขณะนี้เรายังพัฒนาไม่ครบวงจรเพราะฉะนั้นเห็นด้วยกับผู้นำเสนอกับประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งคือเรื่องของวิธีวิทยาเป็นเรื่องของปรัชญาแนวความคิด โลกทัศน์ เพราะฉะนั้นทำอย่างไรการสอนนักวิจัยจึงจะมีเครื่องมือในการมองโลกทัศน์ ปรัชญาการศึกษาถูกตัดออกจากหลักสูตรทำให้มีการขาดมิติหรือมุมมองเชิงปรัชญา มิติเชิงประวัติศาสตร์ มิติเชิงภูมิศาสตร์ แม้แต่เนื้อหาต่างๆ ก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้นจริงๆข้อเสนอก็คือว่าภาควิชาวิจัยการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร สังคมไทยต้องการคนที่รู้เนื้อหาควบคู่วิธีแสวงหาความรู้